

Koje će se pravo primjenjivati? - Belgija

Izvorna jezična inačica ove stranice [fr](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici: [nl](#) već su prevedeni.

SADRŽAJ

- 1 Izvori važećih pravila
 - 1.1 Nacionalna pravila
 - 1.2 Multilateralne međunarodne konvencije
 - 1.3 Glavne bilateralne konvencije
- 2 Provedba pravila o sukobu prava
 - 2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava
 - 2.2 Upućivanje
 - 2.3 Promjena povezujućeg faktora
 - 2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu
 - 2.5 Dokaz stranog prava
- 3 Pravila o sukobu prava
 - 3.1 Ugovorne obveze i pravni akti
 - 3.2 Izvanugovorne obveze
 - 3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)
 - 3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje
 - 3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete
 - 3.4.2 Posvojenje
 - 3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja
 - 3.5.1 Brak
 - 3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva
 - 3.5.3 Razvod i sudski razvod
 - 3.5.4 Obveze uzdržavanja
 - 3.6 Bračnoimovinski režimi
 - 3.7 Oporuke i nasljedstva
 - 3.8 Nekretnine
 - 3.9 Nesolventnost

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

Obvezujući su izvori belgijskog nacionalnog prava zakonodavstvo, opća pravna načela i običajno pravo. Zakonodavstvo donosi nadležno tijelo, opća pravna načela imaju pravnu snagu jer je društvo uvjeren u njihovu pravnu vrijednost, a običajno pravo čine nepisani običaji i općeprihvaćene prakse.

U Belgiji ne postoji sustav presedana: kao što je slučaj s doktrinom, sudska praksa samo je jedan od izvora mjerodavnog prava. Sudske odluke vrijede isključivo između stranaka, a drugi suci koji odlučuju u sličnim slučajevima, nisu obvezani tim odlukama. Osim Ustavnog suda, nijedan sud ne može obvezati druge sudove da slijede smjernice utvrđene u sudskoj praksi. Čak ni presudom Kasacijskog suda nisu utvrđene smjernice obvezujuće za sud kojemu Sud upućuje predmet na ponovno ispitivanje. Presuda postaje obvezujuća za sud koji je pozvan da donese konačnu odluku o sporu tek ako Kasacijski sud drugi put donese istu presudu u jednom predmetu.

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Napomena:

Savezna javna služba za vanjske poslove raspolaže bazom podataka u kojoj su dostupne sve bilateralne i multilateralne konvencije od 1987. nadalje:

🔗 <https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

🔗 <https://diplomatie.belgium.be/nl/verdragen>

🔗 <https://diplomatie.belgium.be/de/vertrage>

🔗 <https://diplomatie.belgium.be/en/treaties>

Tekstovi mnogih konvencija koje su na snazi u Belgiji objavljuju se u službenom listu *Moniteur Belge*, koji je od 1997. dostupan u elektroničkom obliku: 🔗 <http://justice.belgium.be/>

Na istoj internetskoj stranici, u rubrici „législation consolidée” (konsolidirano zakonodavstvo) (koja od 1. kolovoza 2004. sadržava 2800 stavaka) jednako je tako moguće pronaći tekstove mnogih konvencija, čak i onih donesenih prije 1997.

Belgija je u načelu suverena zemlja koja ima vrhovnu vlast nad subjektima koji su pod njezinom nadležnošću. Međutim, zbog sve veće internacionalizacije društva na Belgiju se sve više primjenjuju propisi nadnacionalnih i međunarodnih organizacija i institucija. Europska unija (EU), Ujedinjeni narodi (UN), Organizacija Sjevernoatlantskog ugovora (NATO) i Vijeće Europe osobito su utjecali na belgijsko pravo, s jedne strane donošenjem ugovora i uredba (izravno i neizravno primjenjivih), a s druge strane nametanjem direktiva i tehnika za pravno usklađivanje radi obvezivanja država članica tih organizacija na prilagodbu svojih unutarnjih pravnih sustava.

Izravno primjenjive konvencije o ljudskim pravima su Europska konvencija o ljudskim pravima i Europska socijalna povelja, koje je donijelo Vijeće Europe. Odgovarajući tekstovi na razini Ujedinjenih naroda su Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Europska unija (EU) kao nadnacionalna organizacija znatno utječe na svoje države članice, među kojima je i Belgija. Glavni su pravni instrumenti EU-a izravno primjenjive uredbe i direktive koje prenose same države članice.

Mnogobrojne institucije i organizacije sudjeluju u razvoju različitih grana prava, kao što su međunarodno privatno pravo, međunarodno kazneno pravo te međunarodno trgovačko i gospodarsko pravo. Među njima su Ujedinjeni narodi, UNCITRAL, Haška konferencija o međunarodnom privatnom pravu, UNIDROIT, Vijeće Europe, Europska unija i Europska zajednica, Međunarodna komisija za građanska stanja, IMO (Međunarodna pomorska organizacija), IATA (zračni prijevoz), BENELUX.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

U pogledu svojih materijalnih nadležnosti belgijska federalna vlast i nadležna tijela federalnih jedinica imaju mogućnost zaključiti bilateralne konvencije s drugim zemljama ili regijama. Većina konvencija potpisuje se sa susjednim zemljama ili sa zemljama s kojima Belgija ima bliske ili važne trgovinske odnose.

2 Provedba pravila o sukobu prava

Zakon od 16. srpnja 2004. o međunarodnom privatnom pravu (u daljnjem tekstu: Zakon o međunarodnom privatnom pravu) objavljen je u belgijskom službenom listu 27. srpnja 2004. (<http://justice.belgium.be/>). Zakon je dostupan na navedenoj internetskoj stranici, u rubrici „*législation consolidée*” (konsolidirano zakonodavstvo).

Ovaj dokument temelji se na Zakonu o međunarodnom privatnom pravu. Odredbe ovog zakona koje se odnose, s jedne strane, na međunarodnu nadležnost te, s druge strane, na učinke sudskih odluka i stranih javnih isprava primjenjuju se na postupke pokrenute nakon stupanja na snagu zakona te na sudske odluke i javne isprave donesene nakon njegova stupanja na snagu. Na slučajeve koji ne odgovaraju prijelaznim odredbama Zakona o međunarodnom privatnom pravu primjenjuju se mnogi različiti zakoni, kao i sudska praksa i doktrina. Osobito vidjeti:

- <http://www.law.kuleuven.be/ipr>

- <http://www.ipr.be/>

- <http://www.dipr.be/>

Osim toga, Zakon o međunarodnom privatnom pravu ne može se primjenjivati ako nisu primjenjive međunarodne konvencije, pravo Europske unije ili odredbe određenih zakona.

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

Belgijski suci ne primjenjuju samo belgijsko pravo. Često moraju donijeti odluku na temelju stranog prava.

Belgijskim međunarodnim privatnim pravom predviđeno je da se strano pravo primjenjuje u skladu s tumačenjem provedenim u inozemstvu te da sudac može zatražiti suradnju stranaka ako sam ne može utvrditi sadržaj prava. Ako je očito nemoguće da sudac pravodobno utvrdi sadržaj stranog prava, primjenjuje se belgijsko pravo (vidjeti članak 15. Zakona o međunarodnom privatnom pravu).

2.2 Upućivanje

Općenito govoreći, od donošenja Zakona o međunarodnom privatnom pravu upućivanje prethodnog pitanja više nije prihvaćeno (čl. 16. Zakona). Međutim, Zakon sadržava iznimku koja se odnosi na pravo primjenjivo na pravne osobe (članak 110.) i odredbu o mogućnosti upućivanja prethodnog pitanja prema belgijskom pravu u području sposobnosti fizičkih osoba (vidjeti u nastavku).

2.3 Promjena povezujućeg faktora

Do promjene poveznice (*conflict mobile*) može doći kada se promijeni vremenska (na primjer, državljanstvo) ili prostorna (na primjer, uobičajeno boravište) poveznica.

Zakonom o međunarodnom privatnom pravu nastoji se utvrditi pravilo koje valja primijeniti u najčešćim situacijama promjene poveznice.

Primjerice, kada je riječ o učincima braka, Zakonom o međunarodnom privatnom pravu kao prva poveznica utvrđuje se uobičajeno boravište supružnika u trenutku u kojem se poziva na učinke (vidi članak 48.).

Kada je riječ o roditeljskom odnosu, Zakonom je utvrđeno da je pravo državljanstva osobe čije je očinstvo ili majčinstvo upitno u trenutku rođenja djeteta (članak 62.) primjenjivo pravo.

Kada je riječ o stvarnim pravima nad imovinom, ona su uređena pravom zemlje na čijem se državnom području ta imovina nalazi u trenutku u kojemu se poziva na ta prava. Međutim, Zakonom je utvrđeno da su stjecanje i gubitak tih prava uređeni pravom zemlje na čijem se državnom području ta imovina nalazi u trenutku nastajanja djela ili činjenica na koje se poziva u svrhu utvrđivanja temelja za stjecanje ili gubitak tih prava (članak 87.).

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

Uobičajena pravila o sukobu ne primjenjuju se u određenom broju slučajeva definiranih Zakonom o međunarodnom privatnom pravu.

1. Iznimno, pravo utvrđeno Zakonom ne primjenjuje se ako je razvidno da, s obzirom na sve okolnosti, situacija ima izrazito slabu poveznicu s Belgijom te izrazito snažnu poveznicu s nekom drugom zemljom. U tom slučaju valja primjenjivati pravo te druge zemlje (članak 19.).

2. Ostaju primjenjiva obvezna pravila ili pravila javnog poretka belgijskog prava, kojima se uređuje međunarodna situacija neovisno o pravu utvrđenom pravilima o sukobu prava (članak 20.).

3. Iznimkom od međunarodnog javnog poretka omogućeno je da se određeni aspekti stranog zakonodavstva ne primjenjuju u slučaju da stvaraju neprihvatljivi učinak za belgijski pravni poredak (vidjeti članak 21.).

2.5 Dokaz stranog prava

Belgijski sudac može zatražiti od stranaka da utvrde sadržaj i opseg stranog prava. Sudac jednako tako može primijeniti Europsku konvenciju o informacijama o stranom pravu potpisanu u Londonu 7. srpnja 1968. Ako je zatražen stvarni dokaz, stranka je pozvana da dostavi potvrdu o stranom pravu, odnosno dokument kojim strano nadležno tijelo dostavlja stvarni dokaz o propisima koji jesu ili su bili primjenjivi u predmetnoj zemlji.

3 Pravila o sukobu prava

Ako iz primjene prethodno navedenih tekstova proizlazi nadležnost belgijskog suca, on mora ispitati koje pravo mora primjenjivati u sporu. U tu svrhu primjenjuje belgijsko međunarodno privatno pravo. U tom se okviru upotrebljavaju različite poveznice, koje se razlikuju ovisno o predmetu spora. Zakon o međunarodnom privatnom pravu tematski je strukturiran i ukazuje na važnu poveznicu za svaku temu. Neke od tih tema ispitane su u nastavku ovog dokumenta.

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Primjenjiva je Uredba 593/2008 od 17. lipnja 2008., odnosno „Rim I”. Zakonom o međunarodnom privatnom pravu primjena Rimske uredbe iz 1980. proširena je na ugovorna pitanja koja su bila isključena iz njezina područja primjene. Uskoro se očekuje prilagodba Zakona situaciji koja proizlazi iz zamjene Rimske konvencije uredbom.

Određena pitanja isključena iz područja primjene uredbe uređena su određenim pravilima

- u skladu s međunarodnim konvencijama (osobito sa Ženevskom konvencijom od 7. lipnja 1930. o jedinstvenom zakonu o trasiranim i vlastitim mjenicama i sa Ženevskom konvencijom od 19. ožujka 1931. o jedinstvenom zakonu o čekovima ili
- u skladu s određenim odredbama Zakona (vidi osobito članak 124. o trustovima i članak 111. o partnerskim ugovorima).

Konačno, valja primijetiti da se, u skladu s člankom 25. uredbe, i dalje primjenjuju određene međunarodne konvencije, odnosno:

- Budimpeštanska konvencija od 21. lipnja 2001. o ugovoru o prijevozu robe unutarnjim plovnim putovima,
- Međunarodna konvencija o spašavanju sastavljena u Londonu 28. travnja 1989.,
- Međunarodne konvencije za ujednačavanje nekih pravila o pružanju pomoći i spašavanju na moru, potpisane u Bruxellesu 23. rujna 1990., kao i Protokol o potpisivanju priložen tim konvencijama.

3.2 Izvanugovorne obveze

Primjenjiva je Uredba 864/2007 od 11. srpnja 2007., odnosno „Rim II”. Zakonom o međunarodnom privatnom pravu njezina je primjena proširena na pitanja koja su bila isključena iz njezina područja primjene.

Određena pitanja koja nisu obuhvaćena uredbom, uređena su određenim odredbama. Tako je obveza nastala zbog čina klevete ili kršenja privatnosti i osobnih prava uređena pravom zemlje na čijem je državnom području nastao štetni događaj ili šteta ili na čijem državnom području postoji opasnost od nastanka štetnog događaja ili štete, ovisno o izboru podnositelja zahtjeva, osim ako odgovorna osoba utvrdi da nije mogla predvidjeti da će šteta nastati u toj zemlji (vidjeti članak 99.).

Naposlijetku, valja primijetiti da se u skladu s člankom 28. uredbe i dalje primjenjuju određene međunarodne konvencije, odnosno:

- Haška konvencija od 4. svibnja 1971. o propisima koji se primjenjuju na prometne nezgode,
- Međunarodna konvencija za ujednačavanje nekih pravila o građanskoj nadležnosti za sudar, Međunarodna konvencija za ujednačavanje nekih pravila o krivičnoj nadležnosti za sudar i druge plovidbene nezgode, Međunarodna konvencija o privremenom zaustavljanju pomorskih brodova, potpisane u Bruxellesu 10. svibnja 1952.,
- Međunarodna konvencija o pružanju pomoći, potpisana u Londonu 28. svibnja 1989.,
- Konvencija o priznavanju europskih patenata, potpisana u Münchenu 5. listopada 1973.,
- Međunarodna konvencija od 29. svibnja 1933. za ujednačenje nekih pravila u odnosu na zapljenu zrakoplova poduzetih kao mjera predostrožnosti,
- Međunarodne konvencije za ujednačavanje nekih pravila o pružanju pomoći i spašavanju na moru, potpisane u Bruxellesu 23. rujna 1990., kao i Protokoli o potpisivanju priloženi tim konvencijama.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Osim ako je drugačije propisano Zakonom o međunarodnom privatnom pravu, pravo primjenjivo u sporovima koji se odnose na stanje i sposobnost jest pravo zemlje čiji je osoba državljanin (nacionalno pravo).

Kada je riječ o sposobnosti fizičkih osoba, Zakonom o međunarodnom privatnom pravu predviđeno je pravilo o djelomičnoj mogućnosti upućivanja prethodnog pitanja u smislu da će biti uređeno belgijskim pravom ako strano pravo vodi do primjene tog prava (vidjeti članak 34. Zakona o međunarodnom privatnom pravu).

U skladu s općim načelom pravo primjenjivo na utvrđivanje prezimena i imena jest pravo zemlje čiji je ta osoba državljanin (članak 37.).

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

3.4.1 Uspostava odnosa roditelj-dijete

Kao općenito pravilo za utvrđivanje primjenjivog prava člankom 62. Zakona o međunarodnom privatnom pravu predviđeno je da su utvrđivanje i osporavanje očinstva ili majčinstva neke osobe uređeni pravom zemlje čiji je ta osoba državljanin u trenutku rođenja djeteta ili, ako takvo utvrđivanje proizlazi iz dobrovoljnog čina, u trenutku tog čina.

3.4.2 Posvojenje

Uvjeti utvrđivanja posvajanja uređeni su nacionalnim pravom jednog posvojitelja ili zajedničkim nacionalnim pravom obaju posvojitelja. Ako posvojitelji nemaju isto državljanstvo, uvjeti su uređeni zakonom njihova uobičajenog boravišta ili belgijskim pravom.

Pravo primjenjivo na različite potrebne suglasnosti jest pravo zemlje uobičajenog boravišta posvojene osobe. Međutim, ako tim pravom nije predviđena potreba za suglasnošću posvojene osobe ili ako to pravo ne poznaje institut posvajanja, suglasnost posvojene osobe uređuje se belgijskim pravom (članak 67. i 68. Zakona o međunarodnom privatnom pravu).

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

Kada je riječ o primjenjivom pravu u području braka, Zakonom je utvrđena razlika između:

1. obećanja braka: pravo zemlje uobičajenog boravišta budućih bračnih drugova ili, ako to nije moguće, pravo zemlje čije državljanstvo imaju buduću bračni drugovi ili, ako to nije moguće, belgijsko pravo (članak 45. Zakona o međunarodnom privatnom pravu);
2. sklapanja braka: nacionalno pravo svakog bračnog druga, osim u slučaju braka između osoba istog spola u smislu da je odredba stranog prava kojom je takav brak zabranjen odbačena ako jedan od bračnih drugova ima državljanstvo zemlje ili uobičajeno boravište na državnom području zemlje čijim je pravom takav brak dopušten (članak 46. Zakona o međunarodnom privatnom pravu);
3. formalnosti: pravo zemlje na čijem je državnom području sklopljen brak (članak 47. Zakona o međunarodnom privatnom pravu);
4. učinaka braka: pravo zemlje uobičajenog boravišta bračnih drugova ili, ako to nije moguće, pravo zemlje čije državljanstvo imaju bračni drugovi ili, ako to nije moguće, belgijsko pravo (članak 48. Zakona o međunarodnom privatnom pravu).

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Kada je riječ o partnerstvima ili bilo kojem obliku izvanbračne zajednice koji podliježe registraciji, belgijsko pravo čini razliku ovisno o tome je li riječ o „odnosima zajedničkog života” koji između članova te zajednice stvaraju poveznicu jednakovrijednu braku i onih koji između članova te zajednice ne stvaraju poveznicu jednakovrijednu braku.

U pogledu prvih primjenjivo pravo jest pravo koje se primjenjuje na brak (vidjeti prethodno navedeno). Suprotno tome, u pogledu odnosa zajedničkog života koji između članova zajednice ne stvaraju poveznicu jednakovrijednu braku, primjenjivo pravo jest pravo zemlje na čijem je državnom području zajednički život doveo do prve registracije.

Neregistrirani odnos zajedničkog života (slobodna zajednica) nije posebno uređen.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Na razvod braka i zakonsku rastavu primjenjuje se Uredba (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

U članku 15. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja spominje se Haški protokol od 23. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja. Općenitim je pravilom određeno pravo zemlje u kojoj uzdržavana osoba ima uobičajeno boravište. Međutim, između djece i roditelja te za osobe mlađe od 21 godine u njihovim odnosima s osobama koje nisu njihovi roditelji te između bračnih drugova ili bivših bračnih drugova ili između osoba čiji je brak poništen, postoje posebna pravila. Protokolom je predviđena i mogućnost određivanja prava.

Osim toga, Haška konvencija od 24. listopada 1956. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja djece primjenjuje se u odnosima Belgije sa zemljom koja je stranka konvencije, ali koja nije ratificirala prethodno navedeni Haški protokol od 23. studenoga 2007.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Partneri mogu sami odabrati pravo kojim će biti uređen njihov režim bračne stečevine. Riječ je o ograničenom izboru primjenjivog prava: pravo zemlje prvog zajedničkog uobičajenog boravišta bračnih drugova nakon sklapanja braka ili nacionalno pravo jednog od bračnih drugova (članak 49. Zakona o međunarodnom privatnom pravu).

U slučaju nepostojanja odabira primjenjivog prava režim bračne stečevine uređen je pravom zemlje prvog zajedničkog uobičajenog boravišta bračnih drugova nakon sklapanja braka. Ako se njihova boravišta ne nalaze u istoj zemlji, primjenjivo pravo jest pravo zemlje čiji su bračni drugovi državljani u trenutku sklapanja braka. U ostalim slučajevima primjenjuje se pravo zemlje na čijem je državnom području sklopljen brak (članak 51. Zakona o međunarodnom privatnom pravu).

3.7 Oporuke i nasljedstva

Primjenjuje se Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.

3.8 Nekretnine

Za određivanje primjenjivog prava upotrebljava se i kriterij lokacije nekretnine (vidi članak 87. Zakona o međunarodnom privatnom pravu).

3.9 Nesolventnost

U području stečaja primjenjuje se Uredba br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku. U toj je uredbi polazno načelo primarni univerzalni stečajni postupak nakon čega, ako je primjenjivo, slijede sekundarni teritorijalni postupci.

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJNI-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Posljednji put ažurirano: 05/04/2018